

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ООП У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Лавренко Світлана Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової і професійної освіти

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

Сучасна українська освіта переживає значні трансформації, зумовлені впровадженням Нової української школи (НУШ). Основна мета реформ полягає у створенні дитиноцентричного освітнього середовища, де кожна дитина має рівні можливості для розвитку, навчання та самореалізації. Особливо актуальним є питання організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами (ООП) у початковій школі, адже саме цей період формує базу для подальшої соціалізації та успішності дитини.

Ідеї видатного українського педагога-гуманіста В.О. Сухомлинського набувають особливої значущості в умовах реформування освіти. Він наголошував на індивідуальному підході до кожної дитини, вихованні через творчість і природне середовище, формуванні моральних і соціальних цінностей. Поєднання педагогічних принципів В.О. Сухомлинського та сучасних методик НУШ створює ефективну основу для роботи з дітьми з ООП.

Сучасні українські науковці (І. Бех, Л. Карамушка, О. Савченко та ін.) активно розробляють проблематику особистісно орієнтованого навчання та інклюзивної освіти. У сфері роботи з дітьми з ООП слід відзначити праці А. Колупаєвої, Т. Сак, Л. Шевчук та ін., які обґрунтовують методичні підходи до інклюзивного навчання.

Концепція Нової української школи спрямована на формування ключових компетентностей учнів, таких як уміння вчитися, критичне мислення, комунікація та соціальні навички. У початковій школі реалізація цих компетентностей здійснюється через дитиноцентризм та партнерство між учителем, учнем і батьками, використання інтерактивних методів навчання та створення інклюзивного середовища, де кожна дитина відчуває себе значущою [2, с. 7].

Ідеї В.О. Сухомлинського гармонійно поєднуються з принципами НУШ. Він пропонував гуманістичну модель школи, в якій дитина є центром педагогічного процесу. Основними засадами його педагогіки є виховання через живе спілкування, книги, природу та творчість, приділення уваги емоційному стану кожної дитини, індивідуальний підхід та формування моральних цінностей і емпатії через практичні дії та колективну діяльність.

Особливу увагу у початковій школі слід приділяти роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, які потребують спеціальних умов навчання та підтримки. Важливо своєчасно виявляти освітні труднощі, співпрацювати з асистентом учителя та спеціалістами (логопедом, психологом, дефектологом), використовувати диференційовані завдання та індивідуальні навчальні плани. Діти з ООП повинні активно інтегруватися у колектив через спільні ігри, творчі та пізнавальні завдання. При цьому методи В.О. Сухомлинського, такі як казка, спостереження за природою та колективні творчі проекти, залишаються ефективним інструментом розвитку та виховання [4, с. 277].

Для успішної роботи вчителю початкової школи необхідно створювати атмосферу довіри, підтримки та співпраці, стимулювати інтерес до навчання через ігрові та творчі методи, формувати у дітей емпатію, взаємоповагу та соціальні навички. Поєднання традиційних педагогічних прийомів і сучасних методик НУШ дозволяє забезпечити всебічний розвиток дитини, сприяє її соціалізації та підготовці до подальшого навчання [3, с. 58].

В.О. Сухомлинський підкреслював важливість соціалізації дітей через індивідуальний підхід та участь у колективній діяльності. Хоча він не використовував сучасний термін «діти з особливими освітніми потребами», його педагогічні принципи повною мірою застосовні до роботи з ними. Педагог наголошував на необхідності створення середовища, де кожна дитина відчуває себе потрібною і значущою, а також на формуванні моральних цінностей, емпатії та взаємоповаги. Через спільні ігри, творчі та природні проекти діти навчаються взаємодіяти, висловлювати почуття та розуміти емоції інших, що сприяє їхній успішній соціалізації і інтеграції в шкільний колектив [1, с. 36]. Особливо для дітей з ООП така підтримка є критично важливою, оскільки вона допомагає долати бар'єри у спілкуванні та зміцнює їхню впевненість у собі.

Отже, ідеї В.О. Сухомлинського залишаються актуальними у сучасному освітньому процесі, особливо в умовах впровадження НУШ. Реформа спрямована на створення інклюзивного та дитиноцентричного навчального середовища, що відповідає гуманістичним принципам педагогіки Сухомлинського. Робота з дітьми з ООП

у початковій школі потребує комплексного підходу, який поєднує класичні педагогічні принципи з сучасними методами. Застосування цих підходів сприяє всебічному розвитку, соціалізації та формуванню позитивного ставлення дітей до навчання.

Література

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ : Педагогічна думка, 2010. 224 с.
2. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення : 23.09.2025).
3. Сак Т. В. Інклюзивне навчання в початковій школі: метод. рекомендації. Львів : Світ, 2018. 160 с.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1977. 368 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-29>

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лешко Крістіна Євгенівна

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
спеціалізації 016.02 Корекційна психопедагогіка
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м Ужгород, Україна*

Хома Тетяна Василівна

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики фізичної культури
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м Ужгород, Україна*

Постановка актуальності проблеми. Організація роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями у закладах дошкільної освіти потребує індивідуального підходу, спрямованого на формування пізнавальної активності, розвитку мислення, пам'яті, уваги, набуття